

**Dit examen bestaat uit 30 vragen.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel
punten met een goed antwoord behaald kunnen
worden.**

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Bij elke vraag is aangegeven welke bron(nen) en atlaskaart(en) nodig zijn voor de beantwoording.
Soms is bij een vraag geen kaartnummer genoemd. Het opzoeken van de juiste kaart is dan onderdeel van de vraag.

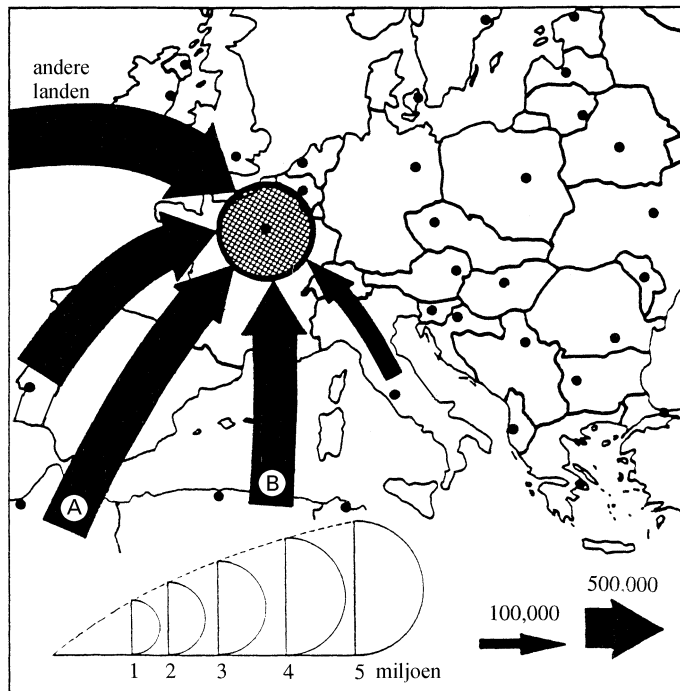
Migratie en vervoer

De vragen 1 tot en met 6 gaan over actuele migratiestromen en Europese migratievraagstukken.

Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en leg je relaties tussen deze gebieden en verschijnselen op verschillende ruimtelijke schalen.

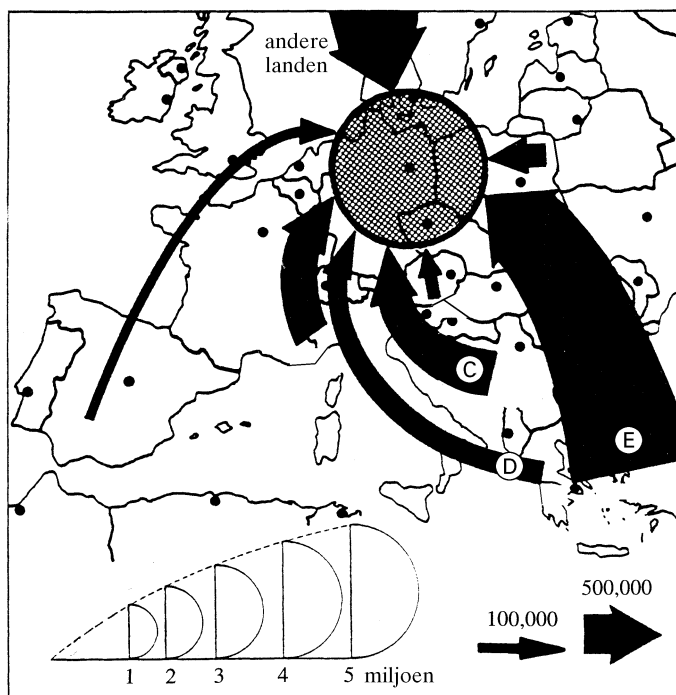
bron 1

Buitenlanders in Frankrijk naar land van herkomst in 1990

bron: Fassman, H. en R. Münz, *European Migration in the late Twentieth Century*, Hants, 1994

Buitenlanders in Duitsland naar land van herkomst in 1990

bron: Fassman, H. en R. Münz, *European Migration in the late Twentieth Century*, Hants, 1994

Gebruik de bronnen 1 en 2 bij de vragen 1 tot en met 3.

Gebruik tevens atlaskaart I33A bij vraag 1.

De pijlen A tot en met E geven migratiestromen aan. De push- en pullfactoren die de migratiestromen A tot en met E veroorzaken zijn in grote lijnen dezelfde. Toch is er één pullfactor die alleen betrekking heeft op de migratiestromen A en B en niet op de migratiestromen C tot en met E.

2p **1** Welke pullfactor wordt bedoeld?

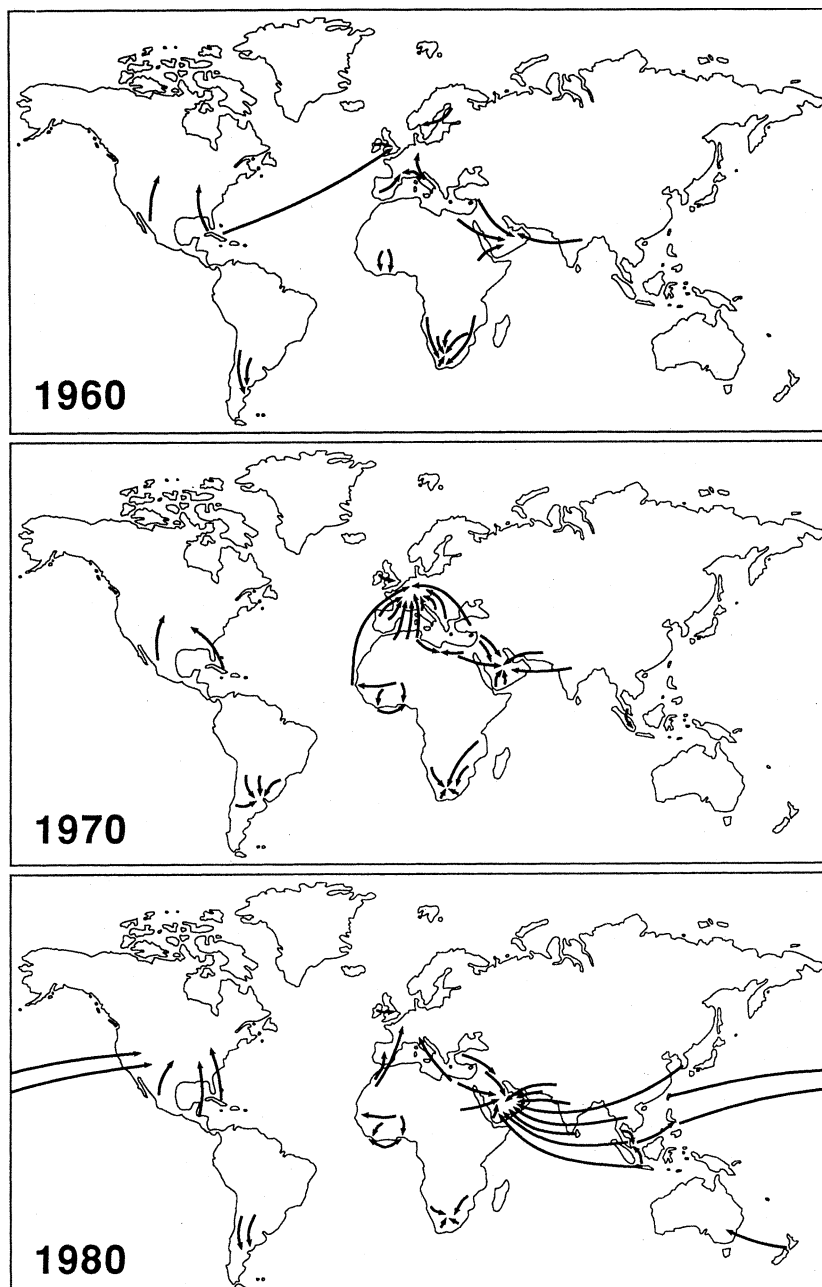
Hoewel het kaartbeeld anders doet vermoeden kunnen Grieken (pijl D) zich over het algemeen gemakkelijker in Duitsland vestigen dan Turken (pijl E).

2p **2** Geef hiervoor de reden.

In het begin van de jaren negentig is het meest voorkomende type migrant in migrantenstroom C een andere dan aan het eind van de jaren negentig.

2p **3** A: Welk type migrant vertrekt vooral in de eerste helft van de jaren negentig naar Duitsland?
B: Welk type migrant vertrekt vooral in de tweede helft van de jaren negentig naar Duitsland?

De belangrijkste internationale arbeidsmigratiestromen op wereldschaal in 1960, 1970 en 1980

bron: Russel King (ed.), *The New Geography of European Migration*, Londen, 1993

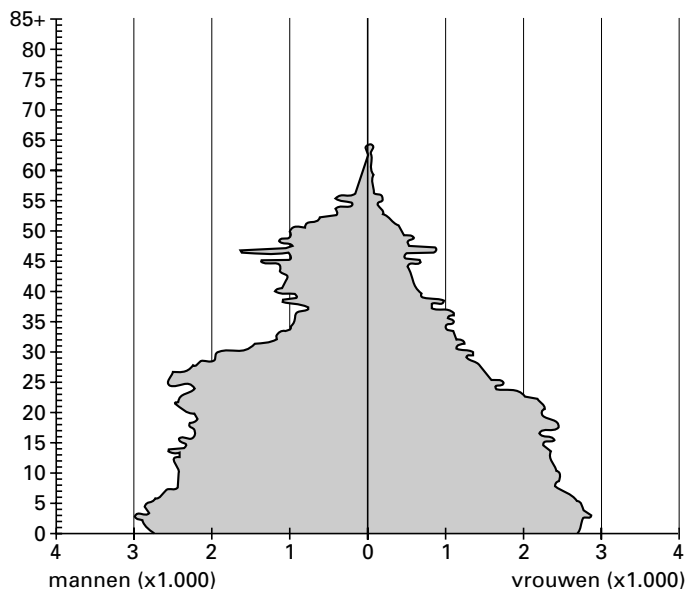
Gebruik bron 3 en eventueel de atlas bij de vragen 4 en 5.

In het algemeen is de migratiedruk het grootst in die delen van de wereld waar over korte relatieve afstand tussen aangrenzende landen enorme verschillen in welvaart zijn.

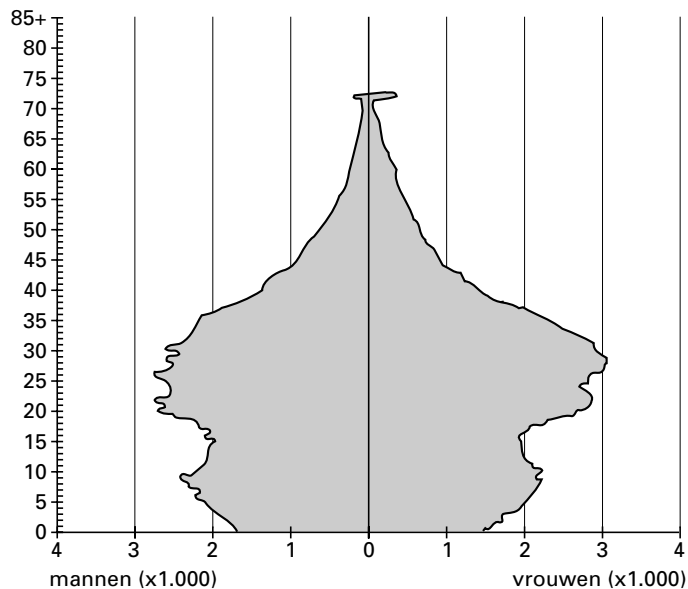
- 3p 4 Noem drie van dergelijke grensgebieden tussen landen of groepen van landen die af te leiden zijn uit bron 3.

De EU-landen hebben zich in economisch opzicht sinds 1980 aanzienlijk verder ontwikkeld.

- 2p 5 Welke nieuwe arbeidsmigrantenstroom zou er als gevolg daarvan op een nog te ontwerpen kaart van het werelddeel Europa voor het jaar 2000 kunnen worden ingetekend?

Marokkanen in Nederland, per 1 januari 1996

bron: Huisman, B.C. en L. van Wissen, *Regionale Allochtonen Prognose, 1996-2016*, Nidi, Den Haag, 1998

Surinamers in Nederland, per 1 januari 1996

bron: Huisman, B.C. en L. van Wissen, *Regionale Allochtonen Prognose, 1996-2016*, Nidi, Den Haag, 1998

Gebruik de bronnen 4 en 5 bij vraag 6.

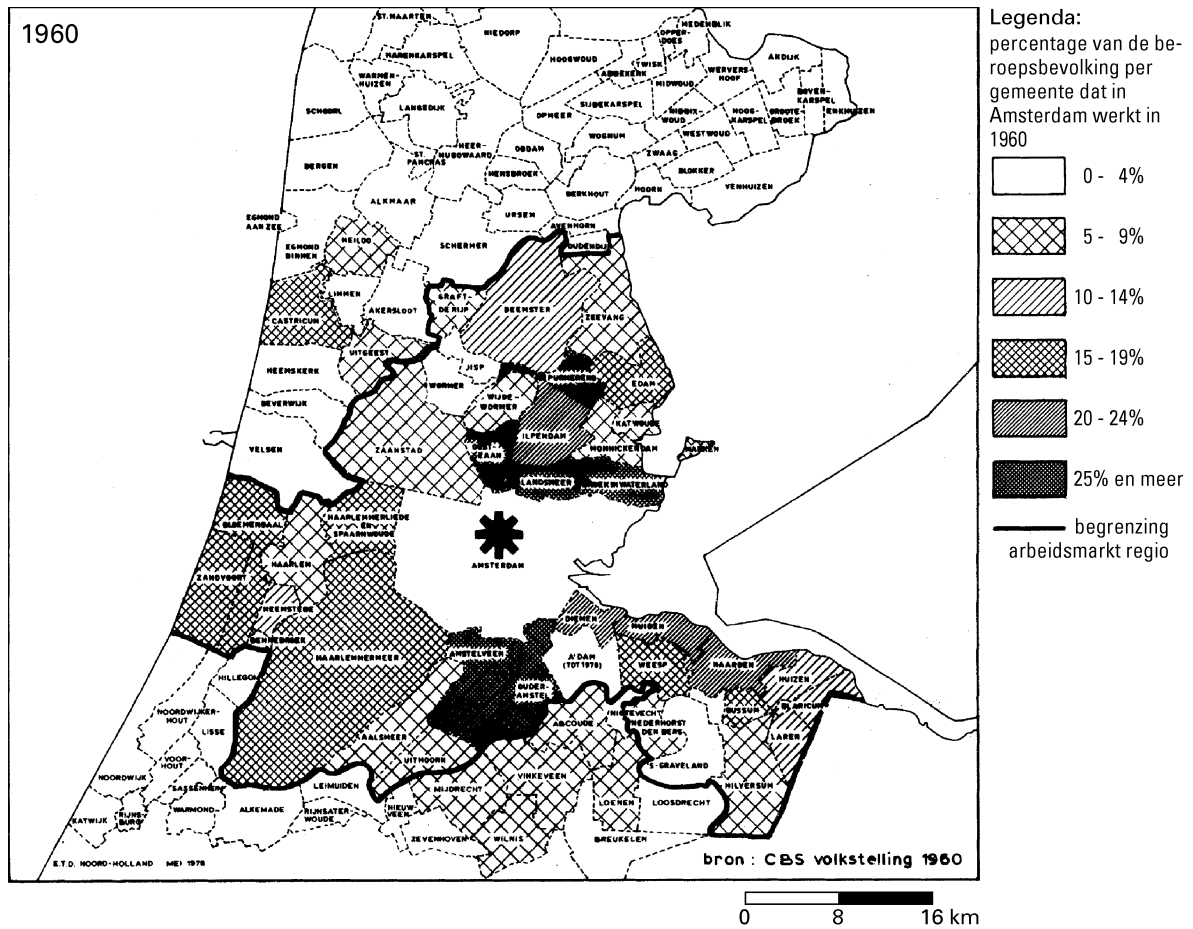
Uit de sexeverdeling in de leeftijdsdiagrammen van Marokkanen en Surinamers is het overheersende migratiemotief van elk van beide groepen af te leiden.

- 2p **6** Leg de relatie tussen migratiemotief en sexeverdeling uit en ga daarbij in op beide leeftijdsdiagrammen.

De vragen 7 tot en met 9 gaan over actuele migratie- en vervoersstromen.
 Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en leg je relaties tussen deze gebieden en verschijnselen.

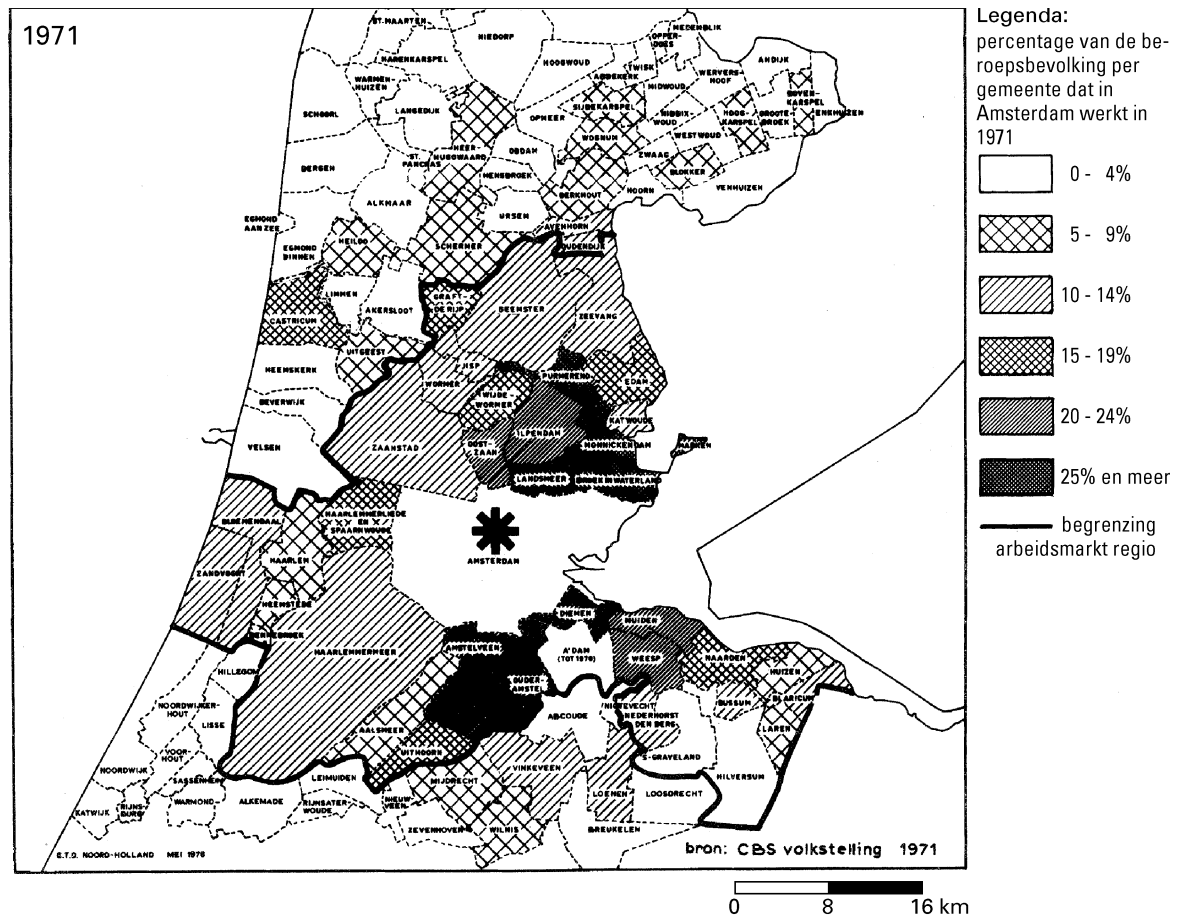
bron 6

De arbeidsmarktregio van de gemeente Amsterdam in 1960

bron: Economisch-Technologische Dienst, Haarlem, juli 1978

De arbeidsmarktregio van de gemeente Amsterdam in 1971

bron: Economisch-Technologische Dienst, Haarlem, juli 1978

Gebruik de bronnen 6 en 7 en de kaarten 32, 46B en 52 van de atlas bij de vragen 7 tot en met 9.

Uit vergelijking van de bronnen 6 en 7 blijkt dat veel gemeenten buiten de arbeidsmarktregio van Amsterdam in de periode 1960-1971 eenzelfde ontwikkeling doormaakten.

- 3p **7** A: Welke op de kaart zichtbare ontwikkeling is dat?
B: Noem twee gevolgen van de toegenomen welvaart die hebben geleid tot deze ontwikkeling.

Veronderstel nu eens dat de ontwikkeling die in de bronnen 6 en 7 zichtbaar is, zich daarna heeft voortgezet.

- 3p **8** A: Door welke kaart/grafiek van kaartblad 52 wordt deze veronderstelling het beste ondersteund?
B: Beargumenteer je keuze.

Het COROP-gebied IJmond bestaat onder andere uit de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk.

- 6p **9** A: Geef twee argumenten voor de lage score van deze gemeenten op de kaart van bron 7.
B: Met behulp van welke twee gegevens van kaart 32-33 kun je beargumenteren waarom Castricum hoog scoort op de kaart van bron 7.
C: Beargumenteer met behulp van kaart 46B waarom het COROP-gebied Agglomeratie Haarlem gemiddeld hoger scoort op de kaart van bron 7 dan het COROP-gebied IJmond.

De vragen 10 tot en met 16 gaan over Vervoer en ruimtelijke inrichting en Vervoersvraagstukken in Nederland.

Bij deze vragen vergelijk je verschijnselen met elkaar, leg je relaties tussen deze verschijnselen en gebruik je verschillende dimensies.

bron 8

Gemiddeld aantal afgelegde kilometers per jaar

	1986	1995	1996	1997
Personenauto's	16030	16560	16270	16550
<i>naar brandstofsoort</i>				
Benzine	13380	13580	13530	13690
Diesel	31820	29540	29020	30110
LPG	23640	31950	29830	30580
<i>naar verplaatsingsmotief</i>				
Woon-werkverkeer	3930	4080	4110	4310
Zakelijk verkeer	2890	3490	3190	3240
Vakantie	1140	1240	1260	1310
Overig	8070	7750	7710	7700
Bedrijfsvoertuigen				
Bestelauto's	18930	23060	23850	24270
Vrachtauto's	45990	56260	54370	54410
Trekkers	90570	103320	98690	96560
Speciale voertuigen	18940	15950	16490	16220
Autobussen	61770	65220	67000	67150
Motorfietsen	6230	4840	4810	4690

bron: Kerncijfers Verkeer en Vervoer, 1998

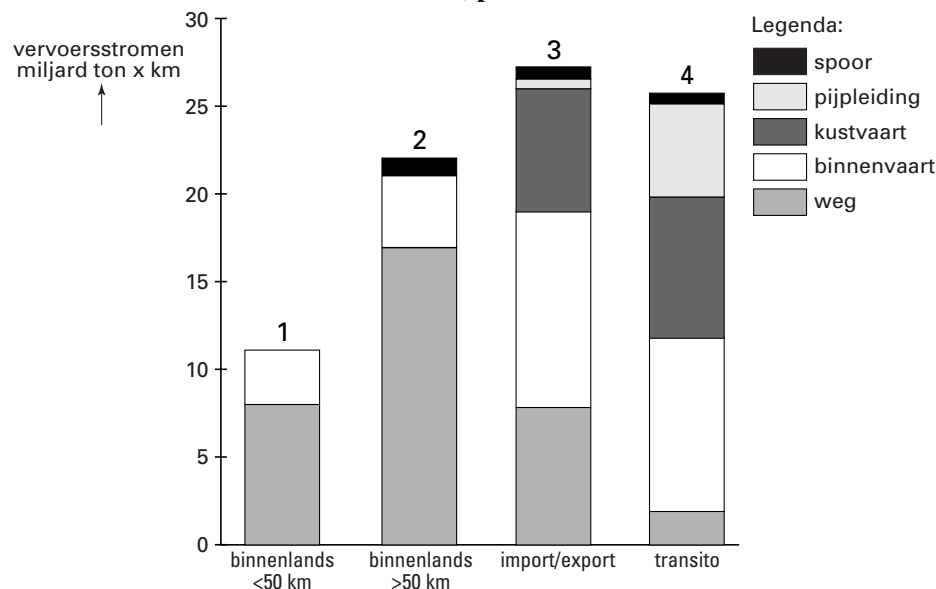
Gebruik bron 8 bij vraag 10.

Er worden veel autoritten gemaakt die korter zijn dan 10 kilometer.

- 3p **10** A: Welke regel van bron 8 geeft een aanwijzing dat men bij veel van die ritten in plaats van de auto ook de fiets kan gebruiken?
B: Beargumenteer je keuze.

bron 9

Goederenvervoer in Nederland in 1992, per vervoersstroom en naar modaliteit

bron: Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1992

Gebruik bron 9 bij de vragen 11 en 12.

Het gebruik van transportmiddelen verschuift naarmate de afstand waarover goederen worden vervoerd toeneemt.

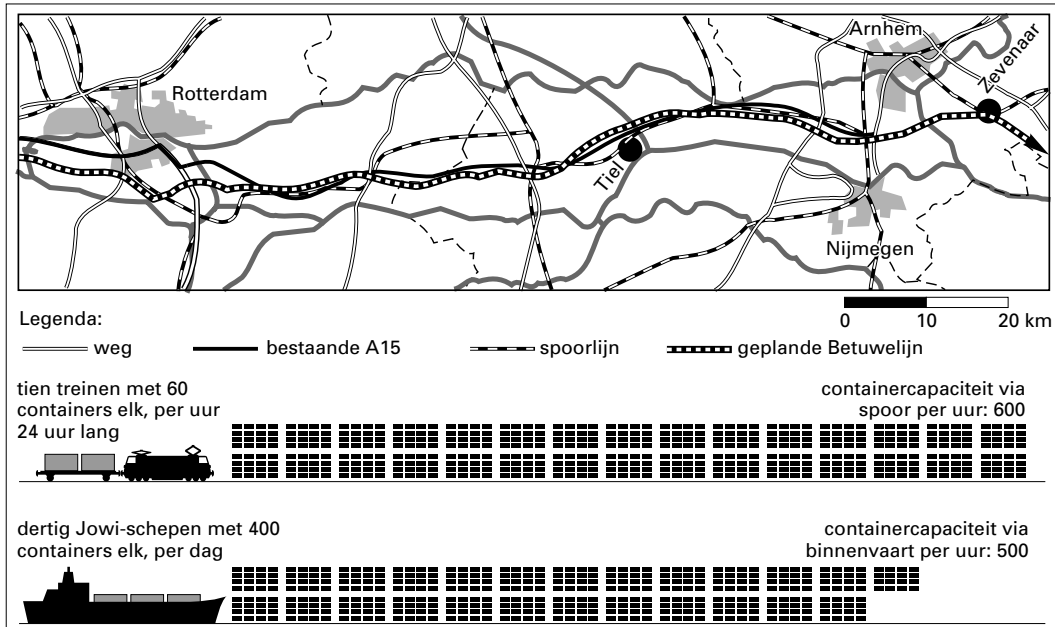
2p **11** Geef de verklaring voor deze verschuiving.

De verandering in het aandeel goederenvervoer over de weg in de kolommen 1 en 2 wijkt af van het algemene beeld dat bron 9 geeft.

4p **12** A: Welke afwijking wordt bedoeld?
B: Geef de verklaring voor deze afwijking.

bron 10

BETUWELIJN OF BINNENVAART

bron: de Volkskrant, 10-10-'98

Gebruik bron 10 bij de vragen 13 en 14.

Als je de beslissing over „Betuwelijn of Binnenvaart” alleen zou baseren op deze afbeelding dan 'wint' de Betuwelijn het omdat je alleen de vervoerscapaciteit laat meewegen en bijvoorbeeld niet de milieuaspecten. Maar waarom zou je uit moeten gaan van een óf Betuwelijn óf Binnenvaartsituatie en niet van een én én situatie.

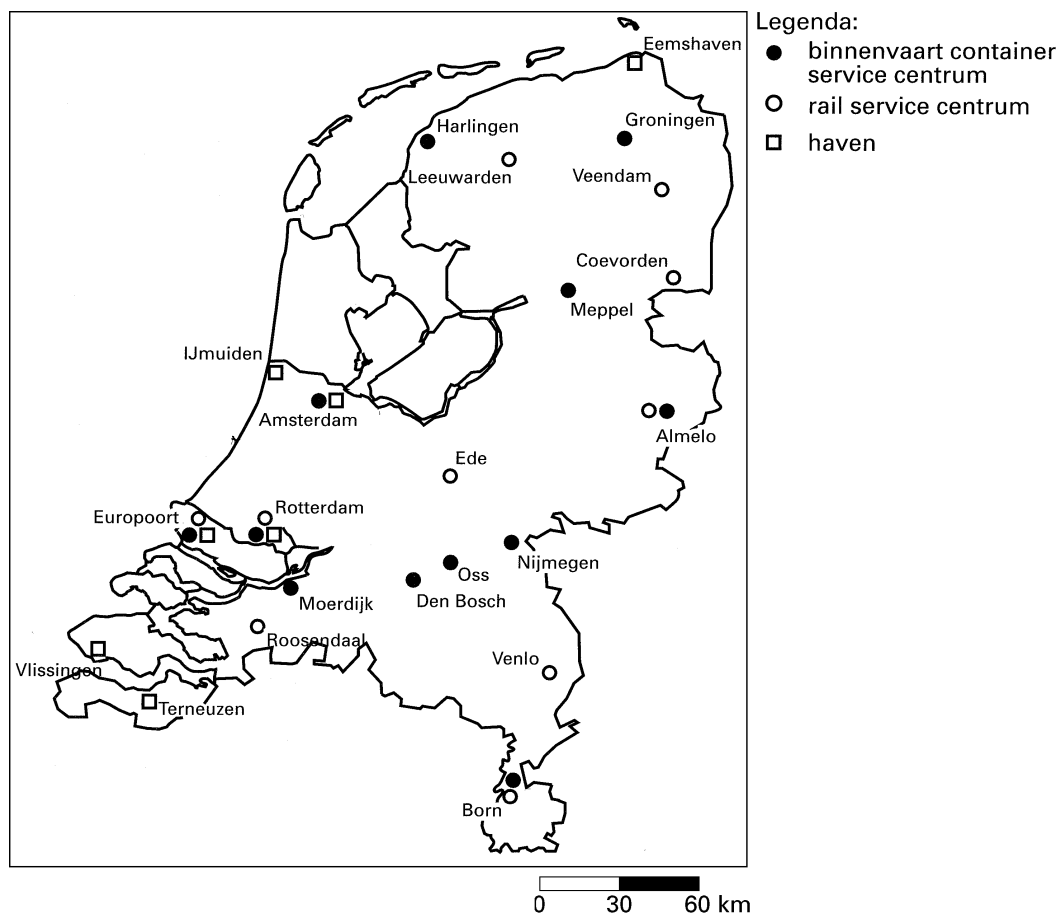
3p **13** Geef drie redenen waarom het nuttig kan zijn deze twee manieren van containervervoer naast elkaar te laten plaatsvinden.

Gebruik ook atlaskaart 34-35 bij vraag 14.

Door de tracékeuze van de Betuwelijn heeft men de aantasting van het landschap kunnen beperken.

2p **14** Geef hiervoor een argument ontleend aan de atlaskaart.

Vervoersknooppunten in Nederland

bron: IDG-bulletin, 1997/98

Gebruik bron 11 bij vraag 15.

De overheid stimuleert de aanleg van binnenvaart container service centra en rail service centra.

2p **15** □ Geef twee argumenten voor dit beleid.

De multimodale containerterminal bij Born in Zuid-Limburg

bron: IDG-bulletin, 1997/98

Gebruik de bronnen 11, 12 en atlaskaart 34-35 bij vraag 16.

Een van de vervoersknooppunten is aangelegd bij Born in Zuid-Limburg.

- 4p **16** Noem vier gunstige vestigingsplaatsfactoren van deze locatie.

Politiek en ruimte

De vragen 17 tot en met 20 gaan over Economie en politiek-ruimtelijke organisatie. Bij deze vragen gebruik je verschillende ruimtelijke schalen, vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en leg je relaties tussen deze gebieden en verschijnselen.

Gebruik kaartblad 184 bij vraag 17.

De Europese Unie streeft economische integratie na.

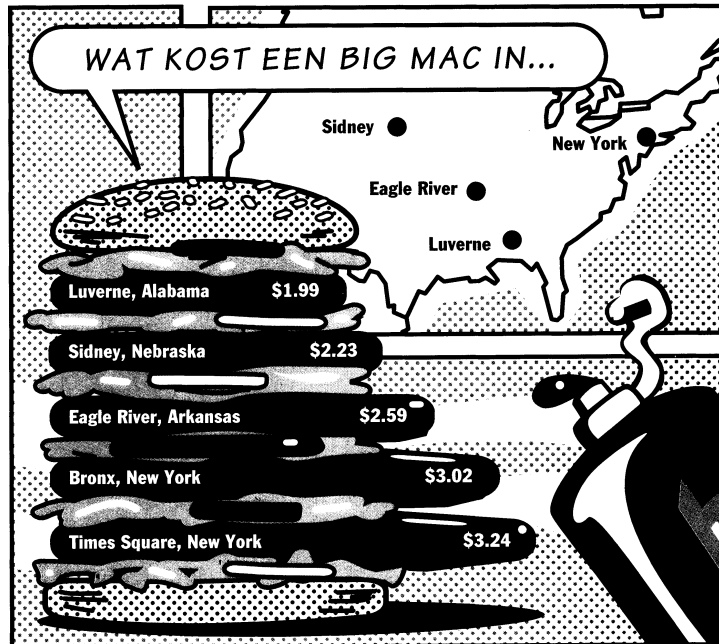
- 4p **17** A: Welke kaart van kaartblad 184 geeft informatie of de EU in de periode 1965-1995 succesvol is geweest in dat streven?
B: Beargumenteer je keuze.

DE ENE EURO IS DE ANDERE NIET

Het Engelse Magazine *The Economist* hanteert de inmiddels befaamde *Big Mac Index* om op speelse wijze aan te geven hoe de koopkracht in het ene land zich verhoudt tot die in het andere. Wat kost een hamburger in Frankrijk, Italië, Nederland, Japan, Australië

enzovoort, omgerekend vanuit de verschillende nationale munten. Maar hoe leuk is dat lijstje straks nog, wanneer de euro een feit is? Kost zo'n broodje hamburger dan overal evenveel?

bron: Slot, B., *SAFE*, september 1998

bron: Slot, B., *SAFE*, september 1998

Gebruik bron 13, bron 14 en kaart 184G bij de vragen 18 tot en met 20.

Op kaart 184G wordt het BNP per inwoner gebruikt als maatstaf voor welvaart. Tegen het gebruik van het BNP per inwoner zijn enkele bezwaren te noemen. Stelling:

Het gebruik van het BNP per inwoner als maatstaf voor het welvaartsniveau is bij gebruik binnen de EU minder bezwaarlijk dan bij gebruik in Afrika.

3p **18** Beargumenteer de juistheid van deze stelling.

Op kaart 184G wordt een ontwikkeling in welvaartsverschillen binnen de Europese Unie weergegeven.

4p **19** A: Hoe verloopt deze ontwikkeling voor de rijke landen?

B: Hoe verloopt deze ontwikkeling voor de minder rijke landen?

C: Welke conclusie kun je trekken uit de antwoorden op de A- en B-vraag?

3p **20** Leg uit hoe bron 13 en bron 14 duidelijk maken dat de gegevens van kaart 184G alléén niet voldoende zeggen over het op den duur bereiken van een gelijke welvaart in de EU.

De vragen 21 tot en met 26 gaan over Ruimtelijk gedrag en politiek-ruimtelijke organisatie. Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar en leg je relaties tussen deze verschijnselen.

Gebruik kaart 51A en andere kaarten uit de atlas bij de vragen 21 tot en met 23.

Uit kaart 51A kan het ruimtelijk gedrag met betrekking tot winkelen, uitgaan etc. van de inwoners van Heeg worden afgeleid.

- 2p **21** In welke centrale plaats volgens kaart 51A zullen de inwoners van Heeg het beste terecht kunnen voor:
A: Het hoogste niveau van dienstverlening?
B: Het laagste niveau van dienstverlening?

Grenzen van primaire verzorgingsgebieden en bestuurlijke grenzen vallen in Nederland lang niet altijd samen.

- 2p **22** In welke provincie is de overeenkomst tussen primair verzorgingsgebied en bestuurlijke grenzen het grootst?

Volgens kaart 51A zijn de Waddeneilanden op verschillende tertiaire verzorgingskernen op het vasteland aangewezen.

Dit wordt op de overzichtskaart in de atlas ondersteund.

- 3p **23** A: Op welke tertiaire verzorgingskernen zijn Texel en Ameland aangewezen?
B: Welke aanwijzing daarvoor geeft kaart 30-31?

De Zuidas

(...)

Aan het zuidelijke deel van de ringweg A10, één van de drukste verkeersaders van Nederland, ligt de Zuidas. Het centrale deel van de ringweg ligt op het grondgebied van het nieuwe stadsdeel Zuideramstel tussen de Amstel en Schinkel: de Zuidas (sinds de gemeenteraadsverkiezingen van maart 1998 zijn de stadsdelen Buitenveldert, Rivierenbuurt en een stukje van Zuid

gefuseerd tot Zuideramstel). De Zuidas is een corridor van infrastructuur en een zeer aantrekkelijke locatie voor kantoren in het topsegment. De gemeente Amsterdam kreeg door de grote vraag vanuit de kantorenmarkt lucht van de ontwikkelingspotentie van het gebied. In 1994 gaf de gemeenteraad groen licht voor een integrale aanpak van het Zuidasgebied tot toplocatie voor kantoren.

vrij naar: Lolkema, R., *Kansen voor de stad*, in: *Rooilijn*, januari 1999-02-08

'Te hoge huur'

Het eerste Twinning-centrum is gevestigd op de plek in Amsterdam die, als het aan de overheid ligt, moet uitgroeien tot het Nederlandse Silicon Valley. Het Amsterdamse centrum ligt ingeklemd tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en de plek waar ooit het Ajax-stadion stond, met als burenhet Science Park en het Wetenschapscentrum Watergraafsmeer. Het gebouw blijkt nog vrijwel leeg te staan. Van de maximaal veertig bedrijven die er zich volgens de plannen zouden moeten vestigen, hebben er nog maar zes daadwerkelijk hun intrek genomen. Hoe komt het dat er nog maar zo weinig bedrijven in het centrum hun intrek hebben genomen?

Die vraag leggen we voor aan Christine Karman en Chris Verbeek. Karman is directeur van Tryllian, tot nu toe het grootste bedrijf (negen medewerkers) dat zich in het gebouw heeft gevestigd. Tryllian ontwikkelt een zoekmachine voor Internet. Chris Verbeek is volgens zijn visitekaartje bedrijfsadviseur en informele investor. Hij heeft in Tryllian geïnvesteerd.

„Ik denk dat de huur die je hier moet betalen veel te hoog is”, verklaart Verbeek de leegstand. „Er wordt vierhonderd gulden per vierkante meter gevraagd. In Amsterdam-Zuidoost kost een vierkante meter tweehonderdvijftig gulden; op de Zuidas moet je straks zo'n vijf- tot zeshonderd gulden betalen.”

vrij naar: Boxmeer, A., *Leegstand in Silicon Polder*, *Intermediair*, 14-1-1999

Gebruik bron 15, bron 16 en atlaskaart 20 bij de vragen 24 tot en met 26.

De in bron 15 genoemde locatie van topkantoren heeft een gunstiger relatieve ligging dan de kantorenlocaties Amsterdam-Zuidoost en Watergraafsmeer.

- 2p **24** In welk opzicht heeft de locatie de Zuidas een gunstiger relatieve ligging dan de beide andere locaties?
- 2p **25** Uit welk economisch argument in het tekstmateriaal blijkt de gunstige relatieve ligging van het Zuidasgebied?

Naar aanleiding van de bronnen 15 en 16 kun je de volgende hypothese formuleren: Een groot deel van de beroepsbevolking woonachtig in het stadsdeel Zuideramstel werkt in instellingen die gevestigd zijn in de Zuidas, zoals de Vrije Universiteit, het World Trade Center en diverse banken.

- 6p **26** A: Met welke kaart van kaartblad 20 kun je deze hypothese ondersteunen?
 B: Beargumenteer je keuze.
 C: Geef een argument dat de hypothese verwerpt en dat niet uit de bronnen is af te leiden.

De vragen 27 tot en met 29 gaan over Economie en politiek-ruimtelijke organisatie.
 Bij deze vragen vergelijk je gebieden en verschijnselen met elkaar, leg je relaties tussen deze verschijnselen en gebruik je verschillende dimensies.

bron 17

Structuurbeleid van de Europese Unie

De drie structuurfondsen van de Europese Unie			Miljard Euro
Europees Fonds voor regionale ontwikkeling	Europees Sociaal Fonds	Europees landbouwfonds	1994-1999
▼	▼	▼	▼
Doelen van het Structuurbeleid en begunstigde regio's:			
1. Hulp aan regio's met achterstanden			93,972
2. Hulp aan industriegebieden in neerwaartse ontwikkeling			15,352
3. Bestrijding van langdurige werkloosheid			12,938
4. Hulp bij de aanpassing van arbeidskrachten aan industriële structuurveranderingen			2,246
5a. Aanpassing van structuren in landbouw en visserij			6,136
5b. Ontwikkeling van landelijke gebieden			6,860
6. Hulp aan dunbevolkte regio's in het noorden			0,697
Aangevuld met Gemeenschapsinitiatieven: Hulp aan regio's, energienetten en aanpassing van landelijke gebieden			14,018
Totaal van de drie structuurfondsen			152,219

bron: Praxis Geographie, 10/97

Gebruik bron 17 bij de vragen 27, 28 en 29.

De EU trekt voor haar structuurbeleid veel geld uit, ruim 152 miljard Euro in de periode 1994-1999.

- 4p **27** Geef voor dit structuurbeleid op de schaal van Europa een argument van:
 A: politieke aard
 B: ruimtelijke aard.

De rijkere lidstaten betalen meer aan de fondsen voor het structuurbeleid, maar ze profiteren ook van dit structuurbeleid.

- 4p **28** Geef twee manieren waarop de rijkere lidstaten ook van dit beleid profiteren.

Gebruik kaart 67C bij vraag 29.

- 2p **29** Beschrijf het spreidingspatroon van de gebieden die vallen onder doel 1 van het Europese Structuurbeleid.

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

Gebruik de atlaskaarten 70 en 71 bij vraag 30.

Bij vraag 30 gaat het erom welk land de beste kans heeft om tot de EU te worden toegelaten. De beste kans heeft het land waarvan de economische toestand die van de huidige EU-landen het dichtst benadert. Om deze vraag te beantwoorden ga je vier landen met elkaar vergelijken: Hongarije, Litouwen, Polen en Tsjechië.

schema 1

Landen	Criterium 1	Criterium 2	Criterium 3	Criterium 4	Criterium 5	Totale score
	BNP	Ontwikkeling BNP	
Hongarije	1	1				
Litouwen	4	4				
Polen	1	1				
Tsjechië	1	3				

In schema 1 zijn al twee criteria gegeven waarop een land kan scoren om te worden toegelaten tot de EU.

Als een land het gunstigst scoort op een criterium krijgt het de waarde 1 (=gunstig).

Als een land het ongunstigst scoort krijgt het de waarde 4 (=ongunstig).

Bij een gelijke stand (bijvoorbeeld Hongarije en Polen hebben een gedeelde eerste plaats) wordt de eerste plaats twee maal en de tweede plaats niet toegekend. Zie het voorbeeld 'ontwikkeling BNP' in schema 1.

Je voert de vergelijking als volgt uit:

4p **30** Neem schema 1 over op je antwoordblad.

A: Kies uit de pagina's 70 en 71 van de atlas nog drie criteria, in het schema de nummers 3, 4 en 5, die voor toelating tot de EU het meest van belang zullen zijn. Vul de juiste score van elk land op de criteria in het schema in.

B: Welk land heeft, gezien de toestand van de economie, de beste kans om tot de EU te worden toegelaten?

Einde